

Sleijp.

Den 24 Augustus 1890 bezocht ik de gemeente Sleijp; ik reed van Dessel over Lelkhouen en Gestel naar Lindhoven, alwaar ik uitstapte in het logement het Posthuis bij Mardame Schellens; van daar ging ik naar Sleijp; vervolgens naar Gestel, om ten slotte over Lindhoven naar Den Basch terug te keren.

Het raadhuis in deze gemeente is allereerst gelijkstijndig gebouwd; het bestaat uit een kamer, onder een dakkie met de veldwachterswoning en de roomboterfabriek. Van den burgemeester vermaakte ik, dat hij hooppte mij over 4 jaar in een nieuw gebouwd raadhuis te kunnen ontvangen.

Van de 7 raadsleden wonen er 4 op het Schoonbroek, 2 aan de Fluich en 1 op het Schot.

Werkelijke armoede is in Sleijp onbekend; de woninghuis is hoog bij Lindhoven staan: f 1.450 à f 2. — Wanneer men verder van Lindhoven gaat wordt de woninghuis langzamerhand lager tot f 600. — Bij f 0.450. Die goedkoopere woningen zijn even goed als de duurdere; in den regel behoeft er meer grond bij. Tusschen Sleijp en Zeelst staan geene speculatief gebouwde woningen meer.

Bij de laatste raadsverkiezing behoeftde geen stemming plaats te hebben.

Op mijne audiencie verscheen niemand dan de hoofd der school; die was juist vacante, ik kon dus zijn school niet benoeken. —

De secretaris had in zijne administratie veel veranderd en verbeelde ten gevolge van door mij in 1895 gemaakte opmerkingen.

De burgemeester is de ongegeneerdheid in persoon; toen ik schooldafde uithoog bleef praten tussen mij binnen, om me te reggen, dat de welhouders en mij klaar waren (ze waren koffie gaan drinken) en dus weer zouden kunnen ontvangen worden. — De onderwijsvoorziening, voor 15 jr nieuw gebouwd, is zoo roek, dat men zich in een uitgave van t f 1000 gefrusteert heeft, om aan dat gebrek te komen.

Den weg van Sleijp naar Zeelst wilde men beplanten met bomen; men aarselde over de ^{der heesters} keuze; de uitgave zou t f 1000 bedragen. Men wilde de kosten vinden door ophollening, af te losjen tot dat afplaten der grote leining, dus niet 1910; daappert daarleggen bedenkingen.

Schip -

De burgemeester van Schip had inder bijt moeilijkheden inzake het begraaven van een kinderlijfje op de algemeene begraafplaats, Minister Eeversma eisde, dat de ~~rech~~ zaal begrafenis zou plaats hebben; de pastoor weigerde het lichaam te laten; f. s. werden er in gemoed; er ging een commissie heen met de voorste van der Steen aan het hoofd; Mieropspiegel gaf daarover later vele aardigheden. Toen de zaak tot een beslissing was gebracht, viel minister Eeversma; de apologet, der Fleumkerk gaf den burgemeester gelijk, of berustte hem minst in de zaak.

De burgemeester gaf erg af op het openbaar onderwijs en decreerde, dat het onderwijs van de zusterscholen onvindbaar veel beter was; hij was zelf niet gebouwd, sprak dus niet uit eigen overtuiging, maar had het gehoord van zijn broer den pastoor; deze verdedigde, dat hij nog geen jongen van de openbare school had gelezen, die, ~~toevallend~~, dat hij moest aangezien worden, lezen kon! enz. enz.

Den 25. Februari 1903 kwam ik nu in Schip; ik reed er vanuit Eindhoven heen; brach vervolgens een bericht aan geske, en keerde van daar naar Eindhoven terug.

De bevolking accordeert vrij sterke, uitsluitend ten gevolge van de nabuurschap van Eindhoven, niet zijne fabrieken. Men verlangt naar een open wijziging, waarbij een gedeelte van Schip naar Eindhoven overgaat; dan zal men ondanks velen groote zorg voor armen, van ~~de~~ bovenstaande lasten voorzien, Schip enz. enz. — Dan zal velen ophouden de strijd, want de ~~rechter~~ die de oude boeren bevolking anders tenersjids, en de fabriekarbeiders niet kunnen toe gelukken vergaarde belangen onderrijdt. — Op den duur worden de fabriekarbeiders niet hun belangrijke persoonarbeiders baas. —

Vervolgh op heel ten onrechte vermeend P. en W. den strijd bij gemeenteraadsverhuiizingen om bewaarde grondhoud van de fabriekarbeiders, P. en W. misleiden den dieperen grondslag welke aan het bestaan van antagonistie ten grondslag liegt.

Bij de laaste raadsverhuiizing had de fabrikant Jo Elias (een Israëliet) zich erg gemaaid; er was gestemd, in was bij die stemming veel bier gedronken, door Elias gegeven. Bij de aanstaande raadsverhuiizing zou het in omgaan

Schip -

om den onthaal van Tuyt, den overbuurman van Elias, te laten vallen. — van Tuyt, die 30 jaren raadslid is, zag zich zeer ongaarde aan den dijk gezet. — Vervolgh bestond er een speciaalige quade tussen Elias en van Tuyt; die zal nu uitgeweken worden op een hoor gebuel vereind terrein, op het terrein der gemeenteraadsverhuiizingen. — Valgans Elias maakt er jenos bloed horen in den rood, en moet de gemaakte belastingen hoger maken; bepaalde gronden tegen het bestuur heeft hij echter niet.

Niebhedenstaande de uitgebrachte forbueksbevalling is de redelijkheid mij goed. — Op qy gebouwen kwam in 1902 een onmetelyk kind voor; van de 12 huwelijken was er een "oedeworm".

In 1902 kwam er een verordening op het beheeringsonderwijs dat stand, slechts 10 jongens konden daarvan profiteren; de sigarenmakers zoodanig als de fabriekarbeiders mochten welke gedaan nemen, wanneer ze hunne leerlingen laten gaan.

De gemeente heeft nog al bezittingen; ± 75 Ha. t. boschen; beide wordt niet meer ontgonnen; men bepaalt zich tot onderhoud der bestaande boschen. — Sommige dennenboschen werden geszaaid in de hei; deze groeien slecht; men kapt ze, bewerkelijkt den grond en plant weer dennenbosch in; groeiën dan de dennen niet, doer maakt men er schaarkant van, elsenkant of berkt. —

Het onderhoud van den kleine Schip-Zeelst ($\pm 4\frac{1}{2}$ Ha.) kost der gemeente jaarlijks gemiddeld $\text{P} 500$.

De bevolking is overwegend Katholiek; op ± 2500 zielen komen ± 100 Protestanten en ± 10 Israëlietisch huisoudens, waaronder 3 gevinnen Elias). — De algemeene begraafplaats ligt op de Engelsbergen, tuschen Schip en Zeelst. Een bepaalde armen-dokter ~~die openbare dienst den dokter in Talassos~~ is er niet; ~~het armenhuis~~ maar de keuze van den dokter aan de arme patiënten.

De veldwachter krijgt geen qualificatie; heeft geen vrije woning af ~~is~~ andere voordeelen; zijn tractement bedraagt f. 30 d. — Cynisch merkte een der wethouders op, dat de veldwachter ongehoopt moest blijven, omdat hij van zijn tractement niet bestaan kan.

Geen procesjen verbaal wegens overtreding leerplichtwet. Algemeen armbestuur heeft een jaarlijksche inkomst van $\text{P} 100$. Vroeger geleverden wijsbegeerte bij een lijk overleden meestal kennelijk van Elias; met diens gevolg den lijk de gevonden wijsbegeerte op.

Strijp.

Den 4 Maart 1904 kwam ik weer in Strijp; van uit den Bosch bezocht ik eerst Giesel, toen Zelst en eindelijk Strijp, waar na ik naar den Bosch terugkeerde.

We schoone belofte van een nieuw Raadhuis ging nog steeds niet in vervulling; op mijn vragen kreeg ik enkel projecten te zien, drie in getal, waarvan de kosten varieerden tussen 1200 en 1750. Men vond echter alles te duur, en wilde daarom nog maar wat wachten en de zaak voorlopig laten zoals ze was.

Het driejaar de pleinen door de gemeente spaardig 3000 zielën zou hebben, en daar er dan geen pleintje was in de secretarie-raadszaal om elf mensen te herbergen, waarop men mij antwoordde, dat men dan nog altijd den tijd had tot de volgende 10 jaarlijkske verkiezing.

We nieuwe burgemeester had beter berekend voor zijn haal dan zijn voorzanger; hij werkt zelfstandig, en kan zonder hulp zijn huizen en in orde houden.

Strijp beplante den weg Zelst-Strijp-Lindhoven met iepen bomen; haemel de boomjes goed gracie, stelt men zich van de financiële resultaten niet heel veel voor, omdat iepenkant, op grond als die te Strijp geplant, weinig waard is. Iepen worden, terhalv der oogst iepen mogen in hem vallen want dan niet gevreesd, omdat het daar dan niets waard is, eerst wanneer de boomjes rijp zijn, niet meer gracie, bijna sterren, wordt het hout goed.

Bij de lokale raadsverkiezingen ging het kalm toe, en merkte de leden bij candidaatstelling op dat men verklaard, de oude wethouder Vogels goede bediening, men weest om zware sprekken en goede voorbereiding bij de verkiezing van een nieuw raadslid.

Van berhalingsonderwijs wordt 200 goed als een gebrek gevreesd; aan den lespenden nemen slechts 4 kinderen deel. Men wil een brachtuur voor de jonge boeren een landbouw census in het leven brengen; het sligt echter heel moeilijk om aan een goede leerkracht te komen.

Van de andere Strijp inrichtingen in Lindhoven (ambachtsschool enz) wordt door bewoners van Strijp 200 goed als een gebrek gevreesd; Strijp stemt die inrichting in financieel niet.

De gemeente heeft ± 30 fl. t. eigendom, waarvan ± 70 fl. t. bosch, van geen al te goede kwaliteit.

Strijp.

Ik verleende audiëntie aan den sigarenfabrikant van Gardinge; hij kreeg zijn apparaat in molen en mijn hulp in roepen om dat een beschouwing over de spoed van liggen volgt ald dat een weg te verbreden kan te verharden; ik verwens hem des-wege nadat het gemeentebestuur van Strijp. Blijft daar was het zijn bedoeling, om daar bouwvergunning te verkrijgen.

Den 8 Mei 1911 kwam ik weer in Strijp; later bezocht ik nog Zelst en Oude. Het Raadhuis is vrij goed verbonwd; er is thans een kamer voor de secretaris en een raadkamer; boven is er nog een kamer voor verhuiingen, voor vergaderingen van verschillende commissies enz.

Burgemeester Vogels kreeg met ingang van 1 Juni 1911 eervol ontslag; hij feliciteerde beiden dus nog als burgemeester. Wethouder van Tiel was ziek; ik had maats aan zuid den burgemeester en wethouder beiden (een timmerman) den tijd val te praten.

Er is nog steeds veel reue en partijschap; voor heten tijd werd er een kiesvereeniging opgericht; men zal mocht afvragen, of deze zowat instabiel leeft, dat hij de aankomende gemeenteraadsverkiezing hare conditie, dat bij enkele candidaatstelling gekozen werden.

Maatschappijen met de firma Carl Francke te Bremen over de schadeloosstelling, door haer aan de gemeente verschuldigd, omdat zij gne gasfabrik zal bouwen. Gemeente ziel, op advies van Mr. Swane, niet eindigen met in een procedure gewikkeld te worden.

Het Krijt geeft een grote extra subsidie in de kosten van schoolbouw; men vraagt, dat timmerhout ^{nog} een openbare school zal maken gebouwd worden ten behoeve van de arbeiders van fabriek Philips, die in Strijp wonen; voor hen zijn thans meer 60 woningen in aanbouw, terwijl er nog 100 timmerhout zullen volgen. De minste woning haalt daa Philips berekend, van fl. 25 bedragen.

De rivier de Spender wordt slecht genoeg; men ondervindt daardoor veel schade; ook Lindhoven daet wel kwaad, doordat het water te lang wordt opgehouden, alvorens het door te laten stromen.

De gemiddelde verdiensten van de arbeiders zijn niet groot; een sigarenmaker maakt fl. 1; een timmerman kan gne gulden daags halen.

Na de grotestaking bij Philips werden honderden arbeiders lid van den N. P. Werklid en te Lindhoven. Thans is de ijver aannemelijk verstuft, en zouden er ^{in strij} geen leden meer zijn.

Gedwongen woonplaats is er heelmaal niet

Streeps

Vijf kinderen volgden in den afgelopen winter het herhalingsonderwijs. Drie jongens gingen naar de ambachtsschool te Lindhoven. Het hoofd der school te Zesgehuchten gaf gedurende de twee laatste winters een landbouw cursus; deze werd met veel ambitie gevolgd door een beduidend aantal leerlingen.

Ilen heeft geen bewoerter tegen de openstelling met Lindhoven; in tegen deel, men is er van overtuigd, dat die kosten moeten nootsakelijk zijn.

Den 26 juni 1916 bezocht ik per auto vanuit Lindhoven de gemeenten Streeps en Zeelst.

Door de uitbreiding van de industrieën om en bij Lindhoven, vooral door de fabrieken van Philips, veranderde de gedachte van het landelijke Streeps ten eenenmale. Van 3155 in 1911 kwam het zielental tot 5006 in 1916; nu, den 26 juni 1916 bedraagt het reeds 5800. Terwijl Philips meer beperkt is met den bouw van 140 woningen, welke evenwel in 1916 nog niet bekrochen zullen worden.

In Streeps staan op het oogenblik 295 woningen van Philips, voor bestrating en isolering zorgt Philips, voor verlichting de gemeente.

Eene beslis ~~financiële~~ in zake de armenactie is bitter noodig; Streeps kan op deze manier niet blijven bestaan; de hoeveelheid van arbeiders neemt roostachijke proporties aan. Allerlei belangen van algemeen belang draagen dringend om bestrating. Samen van staats-, ~~woningvoorziening, arbeiders, gezondheid, leiding, politie, schouwboer, zieken- en ouderhuis, kerk, molen~~, moeten van algemeen standpunkt worden behouden; reeds voor jaren had een armenactie moeten tot stand kunnen.

B. en W. meenen, dat het belang van het complete gemeenten voorstelt, dat heel Streeps gedaan moet worden. Ilen vrees echter, dat de boeren uit Streeps die kort bij Zeelst wonen, daarmede slecht gebaat zullen zijn, dat zij al. hoge belasting zullen moeten betalen, en moeilijk iets in hun belang gedaan zullen kunnen krijgen. Voor wat die hoge belastingen betreft, stelde ik de kleuren gerust; wij

Streeps

mensen waren daar niet; de actiedag voor kostwinnende boeren kan niet den aard der zaak niet groothouden.

Het Vlaarduinse is veel en veel te klein; maar wat mach men in de hedenwoordige omstandigheden doen? Voor de heele gemeente is er een arbeidswachter! Wie man kan niet veel doen. De beiermeester klaagde, dat meisjes van 14 jaar erg goed als gehulp ontbleed op straat waandelen! De glasblazers, die voor de glasfabriek van Philips uit Maastricht kwamen, staan edelijker bizon dan der dag.

Het droshuisbruk neemt zeer sterk toe, vooral door die Maastrichtenaars; ook been vromen drinken veel, zowel in de herbergen als thuis.

In minstens 50 woningen zitten twee gezinnen; de huishuur bedraagt van $\text{fl} 1.50$ tot $\text{fl} 2.50$. Het minste bedrag, dat voor de woningen van Philips betaald wordt is $\text{fl} 2.50$. — In de duurdere woningen $\text{fl} 2.50$ tot $\text{fl} 3.75$ wonen de kleinkinderen, oprichters enz.

De moraliteit is vrij goed; 10% opslagingen kunnen. De kindersterfte is groot; vooral door dat de vrouwelijke kinderen niet zoveel voeden, op de fabrieken gaan werken en daar huishoudens de l'abandon laten. De geest van het werkvolk is vrij goed, tegen één lid van den Besluurdersbond zullen er zes lid zijn van den N. C. Volkspark.

In Streeps wordt herhalingsonderwijs gegeven; de landbouw cursus wordt niet opgesteld. Teken-ambacht en techniek onderwijs wordt in Lindhoven gevolgd; evenzo de klasse cursus in Baekhoven.

210 vrouwen en meisjes werken op fabrieken in Streeps; ± 400 op andere fabrieken. Sterk aangevoerd op de oprichting van een volkslijnschool. Ilen heeft daar blijbaar wel ooren maar.

Geen gedwongen winkelvering; evenmin corporatieve winkels.

Strijp.

Drie arbeiders (apricotiers van fabrieken) zijn lid van den gemeenteraad.

Dielzorg. Het is hoorbaar nochtans, dat er een tweede parochie komt; monsigneur Leopold, dat hij geen geld heeft.

Uitringen. Volgens de bouwverordening moeten de woningen voldoende o² oppervlakte hebben. Voor woningbouw met verdieping wordt doch te duur, doch werkt bouwbediening het wonen van twee gezinnen in één woning in de hand. — Men zal daarom graan voorschrijven, dat verdieping woningen niet o² oppervlakte kunnen voldoeden; doch de andere woningen wil men de o² oppervlakte houden.

Bewaarmheid arbeiders. De meesters hebben te reelet altijd een geesten naam gehad; zij worden nu nog beter, doordat zij de beschikkelijk te kindhaven besoezen.

Die sigarenmakers zijn niet voldoende uitreikelijk, om goede handarbeiders gevonden te kunnen worden.

Fabriek Eicias. De boeren op de fabriek zijn daar; doch geen groot verloop van volle, omdat het haardelik in die fabriek scherp, de moraliteit van het volk groot is. — De geestelijken maken geen bewaars, wanneer de ouders hunne kinderen naar die fabriek willen zenden.

Fabrieken Philips. De mitoglasfabriek werkt thans niet 100 mensen, deels uit Beersda, deels uit Maastricht. Wel volk uit Maastricht is echt slorriemorrie.

Als de zaak goed blijft gaan, dan maakt de mitoglasfabriek ter zes dubbelen.

Mendom de mitoglasfabriek, en verder nooddigh in de richting van Oirschot koapt Philips alle gronden aan, die bij prijzen kunnen. 200 aarden kindhuischen dijk het duurte huis van de buren klauber te Tilburg, + 100 l. t. voor f 50000. —

Voor de gronden in Strijp betaalt hij tot f 6000.

Strijp.

de Ziebare.

Naar men zegt, is hij voorvreesens een kanaal te graaven in de richting Best-Oirschot, tot verbinding met het Wilhelminakanaal.